

bieskim Jeruzalem Boża ekonomia osiąga swój cel: zbawiona ludzkość odzyskuje utracone szczęście⁷⁰.

4. WNIOSKI

Podsumowując omówiony dotąd materiał symboliki eklezjalnej Apokalipsy, możemy sformułować następujące wnioski:

- 1° Janowa symbolika eklezjalna jest stosunkowo bogata tak co do liczby symboli jak i co do ich treści teologicznej. Wywodzi się ona zasadniczo z symboliki S. Testamentu i wyraża najbardziej istotne aspekty pojęcia Kościoła.
- 2° W aspekcie historycznym ukazuje wzajemną więź i ścisłą łączność z Chrystusem chwalebny konkretnych Kościołów lokalnych, które tworzą w istocie jeden Kościół Chrystusowy.
- 3° Kościół Chrystusowy jest eschatologiczną wspólnotą Ludu Bożego, który dzięki zbawczej śmierci Baranka już uczestniczy w chwale Kościoła niebieskiego.
- 4° W swej fazie ziemskiej Kościół Chrystusowy naznaczony jest piętnem swoistego dualizmu, walki ze złem, szatanem i jego królestwem. Ścisła więź Chrystusa ze swoim Ludem jest gwarancją ostatecznego triumfu Kościoła nad złem i szatanem.
- 5° W ostatecznej fazie zbawienia, w Jeruzalem Niebieskim, Kościół osiąga pełną komunię z wywyższonym Chrystusem, który jest prawdziwym Emmanuelem, Bogiem z nami, miejscem najpełniejszego spotkania z Bogiem. W Nim zbawiona i odnowiona ludzkość znajduje utracone pierwotne szczęście.

Wrocław

KS. HENRYK LEMPA

⁷⁰ Por. M. Czajkowski, dz. cyt., s. 91.

S. Ewa Józefa Jezierska OSU

PROEGZYSTENCJA CHRZEŚCIJANINA W UJĘCIU 2 Kor 5, 15

W oparciu o 2 Kor 5, 15 pragniemy rzucić kilka myśli na temat interesującego nas zagadnienia proegzystencji chrześcijanina. 2 Kor 5, 15 jest zdaniem włączonym w uwagi św. Pawła dotyczące jego apostołskiej działalności — można powiedzieć, że jest dygresją na temat Odkupienia dokonanego przez krzyż¹, a zarazem uogólnioną zasadą podaną przez Apostoła wszystkim odkupionym Ofiarą Jezusa

¹ Por. A. Janowski, *Zarys pneumatologii Nowego Testamentu*, Kraków 1982, 53.

Chrystusa. Czytamy: „a właśnie za wszystkich umarł Chrystus po to, aby ci, co żyją, już nie żyli dla siebie, lecz dla Tego, który za nich umarł i zmartwychwstał” (2 Kor 5, 15). Tekst, zaczynając się od słów „a właśnie” (w gr. tekście *kai*), nawiązuje do wiersza poprzedniego (w. 14), w którym: św. Paweł stwierdza, że mając w pamięci zastępczą śmierć Chrystusa za ludzi, czuje się przynaglony do wszystkich prac i apostołskich poczynań miłością Chrystusa (miłością, jaką Chrystus okazuje ludziom² bądź jaką Apostoł żywi ku Chrystusowi jako wyraz wdzięczności, jako odpowiedź na Jego miłość). Dowodem tej Chrystusowej miłości była śmierć Jezusa Chrystusa „za wszystkich”, śmierć, którą wszyscy ludzie zostali objęci, w której zostali „zanurzeni”: „miłość Chrystusa przynagła nas pomnych na to, że skoro jeden umarł za wszystkich, to i wszyscy pomarli” (2 Kor 5, 14). Wiersz następny (w. 15) powtarza stwierdzenie „Chrystus umarł za wszystkich” i równocześnie podaje cel dzieła Odkupienia „Chrystus umarł po to, aby...”. Określenie „za wszystkich” *hyper pautōn*, czy dalej *hyper autōn* jest tzw. Pawłową formułą *hypēr*, występującą najczęściej jako zwrot *hyper hēmōn*³ (por. np. Rz 5, 6. 8; 14, 5; 1 Kor 8, 11 i in.). która ma sens zarówno „za”, „w zastępstwie” (kogoś, nas, wszystkich), jak i „dla”, „na korzyść” (kogoś nas, wszystkich)⁴. Zwrot *hyper pautōn* podkreśla więc uniwersalizm Odkupienia: zbawczą śmiercią Chrystusa objęci zostali *pantes*, bez różnicy ras, narodowości, płci, wiary⁵. Zdanie „za wszystkich umarł Chrystus” stwierdza więc, że Jezus Chrystus podjął dobrowolnie śmierć zastępczą (*hyper*) dla dobra tych, za których umarł. Wraz z Nim umarli ci, w zastępstwie których — i za których — poniósł On śmierć. W w. 14 słyszymy: „skoro jeden umarł za wszystkich, to i wszyscy pomarli”. Zaraz jednak wiersz następny (w. 15) nazywa tych umarłych *hoi zōntes* (ci, co żyją). W ww. 14—15 zatem nie chodzi o śmierć w sensie fizycznym, ani o życie w sensie biologicznym. Nie można być umarłym i równocześnie fizycznie żyć. Omawiany tekst rozumie śmierć jako uzdolnienie do nowego życia, jako duchową przemianę odkupionych⁶, określaną przez Pawła metaforą umierania i zmartwychwsta-

² Por. K. Romaniuk, *Posługa apostołska według św. Pawła. W: Kapaństwo w Piśmie Świętym Nowego Testamentu*, Katowice 1972, 192.

³ Por. H. Zimmermann, *Neutestamentliche Methodenlehre*, Leipzig 1967, 171; L. Goppelt, *Theologie des Neuen Testaments*, 2 Teil, Göttingen 1976, 420; H. Langkammer, *Wprowadzenie do ksiąg Nowego Testamentu*, Wrocław 1979, 64—69; tegoż autora *Ekspiacyjna śmierć Jezusa w najstarszych formułach wiary*, *SlStHist-Teol* 9 (1976) 19—30.

⁴ Por. K. Romaniuk, *Zbawienie grzesznej ludzkości*. W: *Drogi Zbawienia*, Poznań 1970, 102; R. Bultmann, *Theologie des Neuen Testaments*, Tübingen 1968⁶, 296.

⁵ Por. K. Romaniuk, *Czynny udział Chrystusa w zbawczej inicjatywie Ojca*. W: *Drogi Zbawienia*, j.w., 159—160.

⁶ Por. C. K. Barrett, *The Second Epistle to the Corinthians* (Harper's New Testament Commentaries), New York 1973, 169.

nia z Chrystusem. Jest to przemiana zapoczątkowana w momencie chrztu; słyszymy o niej np. w Rz 6, gdzie Apłostoł mówi o wierzących, że „umarli razem z Chrystusem grzechowi, a żyją dla Boga w Chrystusie Jezusie” (w. 11). w Kol 3 — że umarli, ale i razem z Chrystusem powstałi z martwych (ww. 1—3), że zwlekli z siebie dawnego człowieka, a przyoblekli nowego, który wciąż się odnawia (ww. 9—10). Przemiana chrześcijanina ze śmierci do życia możliwa jest jedynie dzięki ofierze Jezusa Chrystusa (2 Kor 5, 12—15). 2 Kor 5, 15 podkreśla szczególnie mocno ten właśnie cel zadośćuczynnej śmierci Chrystusa: umarł On po to, aby „ci co żyją, już nie żyli dla siebie, lecz dla Tego, który za nich umarł i zmartwychwstał”.

Jeśli spojrzymy na teksty Pawłowe, mówiące o celu czy skutkach ofiary Jezusa Chrystusa, to czytamy w nich o usprawiedliwieniu przed Bogiem (Rz 4, 25), sprawiedliwości odkupionych (a więc o ich świętości przed Bogiem — 2 Kor 5, 21), o wyzwoleniu spod Prawa (Ga 3, 13), czy w paralelnym do 2 Kor 5, 15 tekście Rz 14, 9 — o władztwie Chrystusa nad odkupionymi („po to Chrystus umarł i powrócił do życia, by zapanować tak nad umarłymi jak i nad żyjącymi”). Natomiast 2 Kor 5, 15 nie wymienia wprost dóbr wysłużonych przez Chrystusa takich jak usprawiedliwienie, pojednanie, świętość, wyzwolenie czy objęcie odkupionych władzą Chrystusową. Tekst te dobra zakłada. Np. w określeniu *hoi zōntes* (= żyjący) zawiera się myśl o pojednaniu wierzących z Bogiem, o obdarzeniu ich Bożym życiem. A nazwanie Chrystusa Tym, „który umarł i zmartwychwstał”, pozwala widzieć Go jako Pana, do którego wierzący, jako przez Niego odkupieni, należą (1 Kor 3, 23)⁷. Dzięki Ofierze Chrystusa (nazwanej także Nowym Przymierzem), chrześcijanie są własnością Pana⁸, podobnie jak to było z Izraelem ST, który dzięki przymierzu na Synaju stał się własnością Jahwe i przestał wyłącznie do siebie należeć⁹.

Interesujący nas 2 Kor 5, 15 uwypukla przede wszystkim fakt zaistnienia możliwości nowej egzystencji wierzących, egzystencji, która ześrodkuje życie nie na sobie, lecz jest cała skierowana na Pana¹⁰: „Chrystus umarł i zmartwychwstał po to, aby... żyli nie dla siebie, lecz dla Tego, który za nich umarł i zmartwychwstał”. Tekst kładzie akcent na odpowiedzi odkupionych: dzięki Chrystusowej śmierci „za nich wszystkich” i dzięki Jego zmartwychwstaniu chrześcijanie —

⁷ Por. H. Schlier, *Das Ende der Zeit*, Freiburg 1971, 227; K. Romaniuk, *Soteriologia św. Pawła*, Warszawa 1983, 76—77.

⁸ Por. H. Schlier, *Der Römerbrief* (Herders Theologischer Kommentar zum NT, 6), Freiburg 1977, 409; K. Romaniuk, *List do Rzymian* (Pismo Święte Nowego Testamentu, 6, 1), Poznań 1978, 263.

⁹ Por. K. Romaniuk, *List do Rzymian*, dz. cyt., 262; tegoż autora *Motywacja napomnień moralnych w listach św. Pawła*, *Studia Biblijne* 25 (1971) 55.

¹⁰ Por. K. Barrett, dz. cyt., 169.

zostali uzdolnieni, obdarzeni mocą — mogą odwzajemnić się także całkowitym oddaniem się Temu, który za nich — i dla nich — całkowicie się wydał. Wyrazem tego odwzajemnienia, formą oddania się Panu, ma być życie „dla Niego”, nie dla siebie; ma być proegzystencja „dla Pana”. Chrystus, który wydał się i zmartwychwstał „dla drugich”, wykonując Wolę Ojca do końca, tym swoim oddaniem siebie uzdolnił wierzących do wydawania się Jemu jako ich Panu.

Powyższe uwagi dotyczące treści 2 Kor 5, 15 można podsumować następująco:

1) proegzystencja chrześcijanina, „życie dla Pana”, wynika z proegzystencji Chrystusa-Syna Bożego, z Jego życia dla Boga Ojca (relacja pionowa) i dla człowieka (relacja pozioma). Proegzystencja wierzącego korzeniami swymi tkwi w całkowitym oddaniu się Chrystusa Ojcu, w pełnym wykonaniu Woli Ojca do końca — aż do oddania życia za braci przybranych.

2) Proegzystencja jest niezwykłym darem wysłużonym i danym człowiekowi przez Jezusa Chrystusa Jego Ofiarą zbawczą. Jest darem uzdalniającym człowieka do dawania odpowiedzi Panu przez życie „dla Niego”.

3) Ten dar ofiarowany jest każdemu człowiekowi, ponieważ Chrystus umarł *hyper pantoū* za wszystkich i dla wszystkich. Wszyscy więc mogą „żyć dla Pana” — i wezwani są do tego, jako odkupieni.

4) Motywem wydania się Jezusa „za wszystkich” była miłość ku Ojcu i ku ludziom. Ludzkie życie „dla Pana” winno być także wyrazem miłości i wdzięczności ku Niemu, odpowiedzią na Jego miłość¹¹, odpowiedzią, której sprawdzianem w doczesności jest — wzorem Chrystusa — posługa innym, posługa braciom (por. 2 Kor 5, 18)¹².

2 Kor 5, 15 nic nie mówi o naturze tego daru, uzdalniającego wiernych dla życia wyłącznie dla Pana. Odpowiedź dać mogą inne teksty Pawłowe — co może być tematem szerszego opracowania.

Wrocław

S. EWA JÓZEFA JEZIERSKA OSU

¹¹ Por. H. Langkammer, *Teologia Nowego Testamentu*, cz. II, Wrocław 1984, 116—117.

¹² Por. A. Nossol, *Chrystologia Karola Bartha*, Lublin 1979, 122; H. Schürmann, *Jesu ureigner Tod. Exegetische Besinnungen und Ausblick*, Freiburg 1975, 104nn.